

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Mari Iraola Zabalo

*Anoeta,
Gipuzkoa
(1920-2012)*

Aurkibidea

Biografia

Anoetan jaio zen, Ateaga baserrian. Aita Adunakoa zuen eta ama Gabiriakoa. Villabonan ibili zen eskolan, baserritik gertu zutelako. Gerra sasoian Irurako okindegi batean lan egin zuen. 18 urterekin Ceutara joan behar izan zuen soldadutza egitera eta hiru urte pasa zituen han. 1942an etxera itzuli eta berriz joan behar izan zuen soldadu, Mundu Gerra hasi zela eta. Zizurkilgo portu paperlantegian lan egin zuen 16-17 urtez eta gero baserrira itzuli zen. 1965ean emaztea hil zitzaion eta Amasa-Villabonara joan zen bizitzera. Bordatxo-Etxea egin zuen eta bertan bizi izan zen ordutik. Besteak beste, gerrako kontuak jasotzeko egin zitzaion elkarrizketa.

Zintak

ANO-010

- **Proiektua:** Amasa-Villabonako frankismoaren aztarnak arakatzen
- **Elkarrizketatzailea(k):** Almorza, Karlos - Aranburu, Pello
- **Data:** 2011-09-27
- **Iraupena:** 95 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Gerraren hasiera nola gogoratzen duen

- **Erref:** ANO-010/004
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:03:48. **Bukatu:** 00:06:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

Gerra sasoian ez zen erraza lana aurkitzea, horregatik hasi zen Portu lantegian lanean. Nafarrak noiz sartu ziren Tolosara eta zubia noiz eraitsi zuten.

Gerraren hasiera nola gogoratzen duen. Sasoiko mutilak gerrara eramaten zituztela eta bi anaia nagusiagoek alde egin zuten baserritik.

2. Ceutan soldadutzan

- **Erref:** ANO-010/007
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:09:15. **Bukatu:** 00:11:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

18 urterekin Ceutara joan zen soldadutza egitera eta hiru urte pasa zituen. Txarto pasa zuela kontatzen du. Mahats garaia zen eta, ahal bazen, mahats pixka bat erosten zuten. Ogia ere izaten zen.

3. Gerra sasoian Irurako okindegi batean lanean

- **Erref:** ANO-010/009
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:13:14. **Bukatu:** 00:15:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Gerra sasoian okindegi batean lanean jardun zuen Iruran, hango okinak gorriekin alde egin zuelako. Gauez ogia egin eta egunez partitu, Alkizan, Zizurkilen... Zaldiari otarrak erantsi eta han eramaten zuten ogia.

4. Tifusarekin gaixotuta

- **Erref:** ANO-010/010
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:15:16. **Bukatu:** 00:16:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Irurako okindegian lanean zebilela, tifusarekin gaixotu zen eta etxera eraman zuten. 44 egun pasa zituen ohetik jaiki gabe. Medikua etxera joaten zitzaion eta ondo zaindu zuela dio. Sendatu zenean, ez zuen berriz okindegira joan nahi eta Portu paper-lantegian hasi zen lanean.

5. Portu lantegian lan egiteko baldintza: erreketetan apuntatuta egotea

- **Erref:** ANO-010/011
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:16:20. **Bukatu:** 00:18:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Papergintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

Zizurkilgo Portu paper-lantegira joan zen lan eske. Hango zuzendaria zen Julian Alzatek esan zion han lan egiteko erreketetean izena eman behar zuela. Berak ez zuen eman izenik, baina hartu egin zuten, beharra zutelako.

6. Etxean egiten zuen ogia, errazionamendukoa ez zelako jateko modukoa

- **Erref:** ANO-010/016
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:23:11. **Bukatu:** 00:24:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Errazionamenduan banatzen zuten ogi beltza ez zegoen jaterik. Berak etxean egiten zuen ogia, beraientzat eta aldamenekoentzat. Gerra sasoian hasi ziren garia egiten, ogia ahitu zenean. Gero errotak itxi zituzten.

7. Errazionamendu sasoian, esandakoa entregatu behar

- **Erref:** ANO-010/018
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:25:56. **Bukatu:** 00:27:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Errazionamendu sasoian, esaten zieten kopurua entregatzen zuten (babarruna, artoa...). Udaletxean bertan pisatzen zituzten. Beraiek ez zuten goserik pasa, baina kalean bai.

8. Etxean egindako gurina Donostian saldu

- **Erref:** ANO-010/024
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:37:54. **Bukatu:** 00:38:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Errezetak

Laburpena:

Etxean gurina egiten hasi ziren, etxeko esne-gaina gordeta. Gero Donostiara joaten zen emaztea, saltzera.

9. Logroñon Bailén Infanterian zegoela, gaixotu

- **Erref:** ANO-010/028
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:42:19. **Bukatu:** 00:43:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Gerra sasoian ez zitzaion frontean ibiltzerik tokatu. Bailen Infanterian egon zen Logroñon, baina gaixotu egin zen eta bera gaixo zegoen bitartean eraman zituzten bere kideak. Soldadu arroparik ere ez omen zegoen.

10. Ceutan, artilleria prestatzen

- **Erref:** ANO-010/029
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:43:33. **Bukatu:** 00:46:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Ceutara joan zenean, buzoarekin ibiltzen zen. "Parque de Maestranza y Artillería de Ceuta"; artilleria prestatzen lan egiten zuten han. Emakumeak ere aritzen ziren lanean armadarentzat. Gidabaimena zuelako eraman omen zuten bera hara.

11. Gidabaimena atera zuen, frontetik libratzearren

- **Erref:** ANO-010/030
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:46:42. **Bukatu:** 00:48:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Donostian atera zuen gidabaimena, soldadutzara joan aurretik, oso gazte. Gerra usaina zegoelako izango zela dio; frontera joan gabe libratzearren. Noiz hasi ziren entzuten gerra bazetorrela. Gau batez izugarrizko tiroketa egin zuten Tolosa aldean, jendea beldurtzearren.

12. Nazionalistek kanoia jarri zuten Fraisoron I

- **Erref:** ANO-010/031
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:48:20. **Bukatu:** 00:50:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Frankistak sartzeaz zeudela, nazionalistek kanoia jarri zuten Fraisoron. Gogoan du euren etxe ondotik pasa zirela. Aizkora eskatu zieten haga luze bat egin eta ikurrina jartzeko. Fraisorotik Garmenditarren etxe aldera egin zuten tiro. Euren etxe ondoan hildakoak ere ikusi zituzten. Beldurra pasa zuten garai hartan.

13. Nazionalistek kanoia jarri zuten Fraisoron II

- **Erref:** ANO-010/033
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:50:55. **Bukatu:** 00:52:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Nazionalistek kanoia jarri zuten, baina ez omen zekiten erabiltzen. Geltokiko nagusiaren semea artillerian ibilia zen eta hura hartu zuten kanoia maneiatzeko. Fraisoro ingurua. Kanoia non jarri zuten eta tiroak nora egin zituzten.

14. Euren etxe inguruan bi gizon tirokatu zituztenekoa

- **Erref:** ANO-010/034
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:52:22. **Bukatu:** 00:54:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Behin aitarekin arbi-jorran zebilela, bi gizon ikusi zituzten arnasestuka. Guardia egiten ari ziren erreketee tiro egin zieten eta laster hanka egin zuten euren etxe ondotik behera, isil-isilik.

15. Emaztea Donostiara, etxeko gaiak saltzera

- **Erref:** ANO-010/041
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 01:08:00. **Bukatu:** 01:09:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Emaztea Donostiara saltzera joaten zen garaian ez zen behar izaten "salbokondukto"rik. Villabonan hartzen zuen trena. Zaldiarekin joaten zen gero enkarguak etxera eramateko. Esnea ez zuten saltzen, etxean gurina egiten zuten eta.

16. Asteasura eta Alkizara errotara

- **Erref:** ANO-010/042
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 01:09:01. **Bukatu:** 01:10:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Asteasura joaten ziren errotara normalean. Errotak itxita egon zirenean, estraperloan egiten zuten lekura joan behar. Alkizako errota bat gelditu gabe ibili zen lanean. Jendea ilaran egoten zen zain. Pisuaren arabera, errotariak zati bat hartzen zuen.

17. Bidanira errotara autobusean

- **Erref:** ANO-010/044
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 01:12:24. **Bukatu:** 01:13:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:

Baserrian lanean ibili zenean, Bidanira joaten zen astelehenero errotara, Asteasuko autobusean. Agotek eta Seguiolak zeuzkaten autobusak. Agoteren autobus zaharra; behin argirik ez eta kandlekin argi egin behar.

18. Baserrian goserik ez; elikagaiak entregatzera Anoetara

- **Erref:** ANO-010/046
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:14:20. **Bukatu:** 01:15:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Baserrian aukerarik ez, baina beti egoten zen zerbait jateko. Etxeko gaiak entregatu behar izaten zituzten Anoetan. Anoetara ez zegoen biderik eta zuzenean jaisten ziren Elormenditik.

19. Kanpora joandako senideak

- **Erref:** ANO-010/048
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:16:46. **Bukatu:** 01:18:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera
- Politika » Gerra aurrea » XIX. Mendea

Laburpena:

Garai batean jendea Ameriketara joaten zen. Amaren ahizpa bat hala joan zen, baina dirurik gabe eta goseak itzuli omen zen. Amaren anaia bakarra Filipinetako gerrara eraman zuten soldadu eta han hil zen.

20. Zauritutako anaia bisitatzera Teruelera

- **Erref:** ANO-010/050
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 01:19:01. **Bukatu:** 01:21:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:

Gerratean anaia zauritu egin zen Teruelen eta hura bisitatzera joan zen ama eta arrebarekin. Tolosako Monfort taxistarekin joan ziren. Orduan ez zegoen dirurik eta zuten diru gehientsuena hantxe gastatuko zutela dio. Anaia ondo zainduta zegoen. Eskola batean zeukaten jarrita ospitalea.

21. Bera Afrikan soldadu zegoela, anaia hil

- **Erref:** ANO-010/051
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 01:21:15. **Bukatu:** 01:24:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Bera Afrikan soldadu zegoela, anaiak liskarra izan zuen soroan patatak lapurtzen ari ziren ijito batzuekin eta, tiroa jasota, hil egin zen. Gutun bidez jakiten zituen hemengo berriak. Anaiarena jakin zuenean, etxera joateko baimena eskatu zuen, baina ez zioten eman. Urtean hilabeteko baimena izaten zuten.

22. Aita Adunakoa eta ama Gabiriakoa; elkar nola ezagutu zuten

- **Erref:** ANO-010/053
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 01:24:30. **Bukatu:** 01:27:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ateaga baserrian jaio zen. Aita Adunakoa zuen eta ama Gabiriakoa. Aita Ateagaetxeberrin egon zen morroi. Garai hartan gehienak maizterrak izaten ziren baserrietan. Amaren familia, antza denez, baserritik bota zuen

baserriaren jabeak. Hasieran Abaltzisketako baserri batera joan ziren eta handik Anoetako Buztinara. Bi ahizpa bi Ateaga baserrietara ezkondu ziren.

23. Gerra sasoian hitz erdi esateko beldurrez

- **Erref:** ANO-010/055
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 01:31:16. **Bukatu:** 01:31:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra sasoian ezer esateko beldurrez egoten ziren, edozein hartu, eraman eta hil egiten zuten eta. Jende asko hil zen Anoetan gerra sasoian.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-01-30

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com